

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den

Antverpiæ, M. DC. XLV.

Resp. II. De clerici percussore, comptatore, in censuram incidisse
declarato, denunciato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

neque blandis verbis parcat, neque minus flectitur, neque beneficii mouetur. Agnouit & Ouidius;

Cu' ando fieri quaedam maior auidemus

Vulnera, qua melius non tetigisse fuit.

Censet idem;

Temporibus medicina valet: data tempore profunt.

Et data non apto tempore vana nocent.

Hæc tempora discernere boni iudicis, boni assessoris est. discretio mater virtutum est. D. Benedictus in Regula, c. 64. superiorem monet vt in correptione prudenter agat. eam prudentiam in quatuor constituit Hastenius di. quis. mon. l. 8. t. 2. d. 5. quos, quamobrem, quando, & quomodo corripiat. eaque explicat. & quo prudentius & circumspicius procedatur in re summi momēti, vt est excommunicatio, quod exigit Concilium Trid. d. c. 3. iam olim à Concilio Carthaginensiu. constitutum fuerat, vt Episcopus consilium suorum sacerdotum adhiberet: alioquin irrita esset sententia. c. si Episcopus. l. 5. q. 7. et si verò consuetudo valeat, vt Episcopus non in omnibus adhibeat Capituli sui consensum; c. 2. de consuet. in c. tamen in tanto negotio matura circumspicione opus est; & ibi salus, vbi consilium.

De clericis percussore, compositor, incensuram incidisse declarato, denunciato.

RESPONSVM I.

1. An contumax aut negligens probare exceptionem, posse declarari in

1. **A**lt sententia excommunicationis incurſæ declaratoria; reum seclusum à probatione. Et quidem excommunicatio ab homine plerumque ob contumaciā delinquentis fertur. c. cum non ab homine. & ibi gloss. x. de ind. c. repre-

hensibilis. x. de appell. eoque triuā monitiones prequiruntur. c. constitutionem. de sent. excommun. in 6. sed canonis excommunicatio ex secuta cōtumacia mutationem nullam accipit, sed oritur ex ipso facto. v. g. iniectionis manuum violentarum: quæ si vera non sit; secuta contumacia veram non facit: non ergo Iudex poterit procedere ad declarationem talis veritatis; nisi sibi constiterit de veritate; non de contumaciā. potest quidem ob contumaciā excommunicare; saluo hodie decreto c. c. 3. f. 25. Trid. non potest declarare incidisse in d. canonē, qui non re ipsa inciderit. longè distat, quæ ex canone incurritur; & quæ ob contumaciā infligitur excommunicatio: reseruata illa est Pape; ab hac ipse Iudex potest absoluerē.

Oportuit ergo antè Iudicem cūda rimari. c. iudicantem. 30. q. 5. & rei gesta etiam ex officio inquire veritatem. Clem. sape de verb. signif. verb. non sic tamen vers. interrogabit etiam. c. oblat. §. superior. in verb. neutro prosequente, vt periculum evitetur. x. de appell. & specialiter in materia excommunicationis Iudicem ex officio debere defectum supplere deciditur in c. exceptionem. x. de except. Vid. l. si non defendantur. d. de pen. in v. & qui cognoscit, debet de innocentia eorum querere.

Cū ergo exceptum fuerit, id quod factum est, non ad iniuriam inferendam actum esse; sed vim depellendam, aut præueniendam eius, qui consuevit & cultris, & gladio, & bombardis in alios insillire; ad eumque magis procul à corpore rei, ne & in illum insilliret, remouendum; (quæ prouida est defensio, & sub canonem si quis suadente. l. 7. q. 4. non cadit) seu alias, non suadente diabolo, sed alio motu; si volebat Iudex ad declarationem canonis procedere, ac denuntiationem; debebat

D d etiam

canonem signis suadente?

2. In factum iudex inquiret. iam ex officio debet quando ex facto incursum censuram vult declarare.

3. Eoque & in exceptionem, non suadente diabolo percussorem facta esse.

etiam ex officio super exceptionis veritate se informare; ac testes audire. sicut dicitur constare debere de corpore delicti, antequam reus, etiam confessus, damnetur. l. 1. §. si quis ultro. D. de quaestione. idque eo magis, quod, ex testibus contra reum productis, constiterit rem gestam esse in taberna publica; cum iurgio, seu iniuriis verbis; & quod etiam addit sententia, à potitante. Siquidem à loco, potu, iurgiis, acta ipsa conformia iure præsumuntur. Et per mores quorundam Fladriæ locorum, vti vbi hæc gesta sunt, tam vehementer; vt nulli contractus, in taberna initi, sola poenitentia postredie solui non possint.

Iniuria, iurgia, & pugna, ebrietatis effectus sunt in potitantibus; magis, quam suasionis diaboli: cuius iam non sunt perfectè capaces. Symbolicè, inquit Malder. in meditat. Theolog. diei 13. n. 6. dicitur Noè quatuor animalium sanguinem miscuisse vitis, cum eam plantaret, radicibus simiæ, leonis, porci, & agni. Ebrj enim forma exteriori solum sunt homines: aliqui instar simiarum ridiculi, & moriones; alij feroces, vt leones; alij lubrici, vt fues; alij denique pij, boni, blandi, vt agni.

Sic in vite latent simius, leo, porcus, & agnus.

Vini virtus enarratur 3. Esdræ c. 3. inter cætera; *sed ut mentem, item, Regis & orphanis reddit mentem vanam. & J & non meminit regem, & magistratum: & J & cum à vino meruerint & surrexerint, non meminerunt, que gesserunt.*

Igitur an excommunicatus sit, percussor clerici, pèdet à circumstantiâ, seu causa: an suadete diabolo, an Baccho percusserit. d. c. si quis suadente. 17. q. 4. an seducta & vana mente, quando iam magistratus, aut clerici persona non distinguitur: quando surgunt iræ, & pauper cornua sumit. an instructionis, an defensionis causa: c. 2.

& 10. X. de sent. excomm. an subito motu, iusto dolore, affectus iniuria. Vide Nauarr. in Manual. c. 27. n. 75. & segg. n. 80. & segg. Marc. Ant. Gen. in prax. c. 24. n. 9. DD. p. s. m. irritatione percussoris, seu iniuratione ad illum percutiendum, vt hic sub his verbis, *percutit, si auferis; & similibus, quæ potius ipsam percussum irretirent, quia incidit etiam in canonem clericus, qui suadente diabolo seipsum percutit. Vid. Nauarr. in Man. c. 27. n. 75. & segg. adeoque & qui mandat Nauarr. ibid. seipsum suadente diabolo percuti, nisi hæc verba eam mente proferantur, vt contineant monitionem cõsiderationis, qualitatis personæ sacrosanctæ, & tangi prohibita; eoque sono dicantur; vt non iurgantis; sed momentis vocem habeant.*

Præter hæc allegauerat reus, vt piam mentium est timere culpam etiam vbi culpa non est) se sacerdoti, facultatem à sede Apostolica habenti, confessum, & ab eo absolurum esse: idque illius syngraphâ docuerat.

Verum quidem est acta in foro conscientie non præiudicare foro externo; & propterea in hoc non prodesse abolutionem etiam ex vi lubilæi in foro poenitentie obtentam tradit Couarr. in c. adus mater. §. 11. n. 16. ad tollendos effectus fori iudicialis, inquisitione Iudicis, aut accusationem partis, aliosque: pluresque citat Zerola prax. p. 1. v. absolutio. q. 2. at verò cum foro poenitentie satisfactum esse constat; si in externo vltèrius agatur, spectandus est admodum finis, quo vergat externa hæc actio, cum medicinalis sit excommunicatio, non mortalis: disciplinans, non eradicans, dum tamen is in quem lata fuerit non contemnat: caute providet Index ecclesiasticus, vt in ea ferenda optat se prosequi, quod corrigentis fuerit & medentis. ita Concilium cœcumenicum sub Innocentio 11. c. 1. X. de sent. excomm. in 6. ita & Paulus

4.
Præferim
in compo-
satoris.

5.
Ex quibus
circumstā-
tijs pender
declaratio.

las 1. Cor. c. 5. incestuosum excommunicandum tenfuit: *ut spiritus*, inquit *saluus fiat*. at hic in reo non est contumacia erga Ecclesiam, aut contemptus: quinimo probavit se recurriffe ad claves Ecclesie, renuntiaffe diabolo, reconciliatum se Christo, quatenus culpa subesse poterat; ac reconciliationem publicam fecit, eam producendo in iudicio.

At inquires opus esse exemplo: ut sciat populus punitum esse delictum: eoq; spectare publica iudicia; & excommunicationem ad continendos in disciplina populos salutarem. *d. c. 3. f. 25. Trid.* eoq; ait Couarr. *in rubric. d. c. al. ma. n. 13.* medicinam esse excommunicationem, cum saltem populus remedium per eam capiet: sed casum non proponit Couarr. cum iam per iudicem secularem pre-mentionem ad vindictam agitur, & cui sic absolutus, tamen, si reus deprehenditur, pœnas dabit.

At sententia, eum pro tali denuntiandum esse, promulgari per parochias excommunicationes & excommunicatorum nomina exigat. *debeat. 1. g. 3.* sed cui nunc bono aut medicina? cum neque populus satis hic capit quomodo ad Dominum reuersus, Christi & ecclesie membrum iterum factus, è diaboli potestate assertus, iterum diabolo traditus declaretur? is enim dicitur effectus excommunicationis. *c. omnis christianus. 11. g. 3.* quia, inquit, *ibid.* Augustinus, *extra ecclesiam diabolus est; sicut in ecclesia Christus: ac per hoc quasi diabolo traditur, qui ab ecclesiastica communiõne remouetur.* non satis capit vulgus distantiam utriusque fori. liquidis exemplis opus est pro instructione vulgi, & disciplina.

Sed hic priuatim iam emendato, confesso & absoluto, denuntia- tio hæc medicinalis non apparet, neque populo, vindictam à Iudice qui præuenit, expectanti; neque consentientiam absolutionis sacra-

mentalis, cum hac denuntiatione, satis capienti, utilis: neque ad vindictam necessaria: cum denuntietur hic hodie tam pauci ex multis, qui excommunicationes à re- relatas notorie incurrunt. Ut finis medicinalis ac salutaris satis hic deprehendi non videatur; seu quod ea denuntia- tio ad finem dumtaxat ab ecclesia propositum dirigatur. Sic Marc. Anton. *Gen. in praxi. c. 27.* ait Neapoli obseruari, ut in foro conscientie absolutus non inquietetur in iudiciali: neq; tum considerari publicam utilitatem post Nauarr. & Henriquez. præsertim ubi pars non iustat, sed iudex agit ex officio, seu promotor, qui hic in illud quoad inquisitionem subrogatur. Quod multo maxime obtinere debet, cum & iudex se- cularis criminis vindictam pro populo est curaturus.

Sanè D. Paulus, postquam incestuosum illum Corinthium, quem *ep. 1. ad Cor. c. 5.* excommunicatione terruerat, *ep. 2. c. 2.* correctum cognouit, Corinthios ipse hortatur, ut ei condonent, & con- solentur: *ne forte*, inquit, *abundanti- tiori tristitia absorbeat*: & iterum, *ebbero vos, ut confirmetis in illum charitatem.* non aggravauit censuram aduersus iam pœnitentem.

Sed & Couarr. *in d. rubric. n. 13.* admittit tum non esse procedendum ad excommunicationem; cum excommunicatus non ad pœnitentiam conuertetur verisimiliter, sed indurabitur. *per c. proact. vers. quod si. 23. g. 3.* Vbi & cautela additur, quia *et plectendo et ignoscendo hoc solum bene agitur, ut vna hominum corrigatur.* & iterum, *sine seueritate, sine lenitate non nisi officium dilectionis impleatur.* hæc tantum spectari hic, nec reus, nec vulgus capiet, præsertim cum, negligente causam procuratore, nec monitus quidem semel sit reus, ut culpam agnosceret, aut emendaret, aut se de contumacia aut crimine purgaret; exceptionemque, qua inno-

7. An saltem denuntia- tio tunc conueniat.

8. Et quali moda?

cens haberetur, probaret: cum fecurus ipse iuxta uxorem audiret concionem, sub qua anathema illud denuntiabatur, non sic medici suis agris potiones propinant, magis austerè imperatis speciem hæc habere, quàm compariens vulgo videntur; & fortè magis perniciem parere, quàm salutem. quo respici imprimis desiderat Concilium Trid. d. c. 23. f. 25. *veritas istius compassionem habet: falsa dedignationem. c. 15. dist. 45.*

Rectè ergo mox à tempore d. notitiæ appellavit denuntiatus à declaratoria, à qua cadit appellatio; quæ omnia suspendit, cum excessus, ut hic, non est notorius. *c. peruenit. X. de appell. eoque retro reddi irrita, quæ medio inter sententiam & legitimam appellationem tempore acta sunt. c. non solum de appell. in 6. quamvis lata ab homine non suspenditur, sed executionem secum trahit, & promulgari potest. c. pastoralis §. verum X. de appell. & timenda est, quævis ob nimium rigorem multum habeat ex iniquo. c. quibus. c. si Episcopos. 11. q. 3. sed an etiam nulliter lata? si intolerabilis in forma sit error, aut post appellationem lata sit, non obest. c. per tuas 40. X. de sent. excomm. c. 46. X. de app. c. sacra X. de sent. ex. c. non debet 11. q. 3. in alijs nullitatibus, ut etiã cum sententia ex toto iniqua est, grauis inquisitionis est. c. cui est. 11. q. 3. d. c. per tuas. vide late Marthã de iuris d. p. 3. c. 15. 14. 18. & hodie per Sanctionem Clem. VIII. 1600. incip. ad tollend. nullitas declarari non potest, nisi auditis partibus, & causa cognita. §. censura. sed in §. seqq. in eadem sanctione. §. absolutio in verb. cum dubitatur de nullitate, item si occurrat dubium facti, vel probabile dubium iuris videtur nullitatem, quæ palam sit, non obstare; sed quæ dubia, neque mox notorium quid euadit ex actis: quia hoc tolleret distinctionem notorij, vel non notorij percussoris clerici appel-*

lantis. *in d. c. peruenit. dixi rectè appellasse: quamvis procuratorem habuerit: quia res hæc est inestimabilis, nec vnquam procurator soluendo; tunc autem concessa est appellatio. Guil. lib. 1. obs. 45.*

De absoluteione penitentiali.

RESPONSVM III.

Absoluteio sacramentalis penitenti data à quibusdam calibus, & censuris referuatis, in vim facultatum confessario concessarum, in foro externo tantum suffragatur: sed sic absolutus censurarum effectus patitur in foro exteriori. *Serola in prax. episcop. p. 1. v. absolutio quest. 2. vbi multos allegat: & nominatim solemniter verba literis Iubilæi infesti solita, hæc, in foro conscientie, aut penitentiali, tantum; & ad effectum consequenda huiusmodi Iubilæum. Sic & stylus est Curie Romanæ, ut in literis dispensationum matrimonialium, vbi interuenit incesta copula, Officiali, seu Ordinario mandetur, ut dispensandos in utroque foro absoluat: in literis verò ad confessarium directis, dum impedimentum est occultum, ut pro foro conscientie tantum absoluat, & dispenser: & vt post rem peractam literæ lacerentur, ne allegari possint aut prodesse in foro externo, secundum hunc rigorem eadem dicenda sunt de absoluteione in mortis articulo data: quantum est ex parte huiusmodi facultatum: quantum verò est ex parte iuris cõmunis, cõcedentis cuiuslibet sacerdoti moribundum absoluedi facultatem, nominatim in casu Canonis si quis suadente, ea tãquam publici iuris in utroque foro obtinet: ac demum reuincit tantum ille; qui nõ paret iniunctis, quamprimum valetudine recuperata. e. quod de his 26. X. de sent. excomm. eos. eod. in 6. adeoque debet sic absolutus in casu d. canonis ad Romanam*

Cum verò incuria in est, res est appellatur, & quo efficitur?